

ШОДУНАВКА

№ 46.

Београдъ 20. Новембра.

1847.

КАКО ПЫТАНЪ ОНАКО И ОДГОВОРЪ.*)

Има юште глава у нашемъ южно-Славенскомъ свету, кое истраживаюћи Маркове конане, изъ петини жила доказати упиню се, да смо сви южни Славени, па и мы Србљи правогъ, окорелогъ правцатогъ поколеня Илlyрскогъ; и да тако слѣдуе само одъ себе, да треба да се одсадъ и называемо Илlyрима, а не Србљима. Они бы хотели, да по ономъ библискомъ изреченю: „и рече да будетъ и бысть,” нынови намышляи, нынове жељ, праве ил' неправе, изъ ныновы премудры истраживани тако у дѣловији животъ ступе, да се мы, одбацивши наше старо име Србско, таки ончасъ назовемо подъ пепу Илlyрима. Да су они у ныновымъ дојакошњимъ испытима само у книжевнїй теорији остали, нико јимъ замерје не бы; но тога ніе доста было. Они свое вртоглаве доказе започну и у животъ пушћати, ныма, као ободникъ (полипъ) краковы свои мымопловеће ствари кобити, делећи народе, на ново свезываюћи све по својој вољи, намери и премудры свои доказы, одъ кои су сви, као песакъ у море пропали. Ныма заиста нешто недостає, па јимъ треба, па се тако яко упиню. Ныма вальда нема имена, када га толико траже: и за то и нема замерке. —

На оваково лице спада и онай неизнаный делја, кои є онако темельито безъ основа у Зодију.

* Овай чланакъ има већ три недеља како наје в одъ г. сачинителя посланъ, и до сада в све еднако чекао, да му се у Подунаавки упразни мѣсто. Ово сио за дужность нашу сматрамъ обявити, да не бы повысили читатеља, а в само учредничество Србскогъ Народногъ Листа, да смо га узели одавде, т. ј. изъ ч. 45. Срб. Нар. Листа, гдѣ в истый чланакъ печатанъ ваншао и юстро њама у Београдъ дошао, даље када ѕе већ готова била наша Подунаавка.

ри Далматинской у броју 44-томъ одъ првогъ Студена ове године о имену народа нашегъ говорио. Нѣгова є бесѣда у облику „посланице Личке пастирице Стане Гледовића изъ Рудацахъ на Далматинску писмарницу Ану Видовића“, којомъ є онъ на мое „изслѣдованіе Србскогъ и Илlyрскогъ имена, и треба ли да се Илlyрима называемо“ (у Лѣтоп. 1841 год. свез. I.) тако сило навалю и наринуо, да самъ читајући га мыслю: ево Иродота Илlyрскогъ, кои ме у бездину погрузи, и до темеля у пропасть доведе, зато проучio самъ га добро, и ево итимъ одговорити му на све нѣгове точке, онако темельно, као што самъ беседи, т. є. како пытањ, онако одговоръ.

1. Пре свега пайвише миголи се и замера ми мой Илlyрский противникъ изразу момъ „изслѣдованіе“ и уместву: да є неумѣстно и неричесловно употребљено. Обылазећи нѣгова премудра умствования, коя и онако ко изясненю: треба ли да се мы Србљи (кои се у писменъмъ одъ тысячу година доказима овако а не другачје называемо) Илlyрима назовемо пишта не приносе; давмо му ходъ нашега мышленя како смо у тренутку ономъ, кадъ смо писали, расположени были. А остављаю му на волю, да га прими по својој жељи. Речь слав. изслѣдованіе долази одъ слѣдовати, а ово одъ сушт. слѣдъ, кое значи трагъ; као што просто Срб. тражити одъ трагъ долази, т. є. трагомъ ићи, истражити, истраживати или испытавати. Дакле изслѣдованіе значи истраживанъ, траженъ или испытыванъ. Кое толмачећи, ако се нити кодъ Мразовића нити Вука не налази, ніе за сигурно, да в невалајо. Ерь су многе речи кодъ народа у такомъ употребљено, у комъ юште описане не налазе се. За примѣръ нека буде речица наследникъ. Ова се речь кодъ народа у такомъ смыслу на-

лази, у комъ у књигама јоштъ ніе определъна.
Вы сте попо нашъ наследнишъ т. е. вы наасъ по-
по на добаръ путь, на добаръ трагъ водите, на
добро научавате, на добрѣ слѣди упућуете. Да-
каке слѣдъ путь, трагъ; изслѣдованисъ истражива-
не, испытыванъ и т. д.

2. 3.) На 2. и 3. загонетанѣ имамо ово при-
мѣти, кадъ самъ истраживао Србско и Иллыр-
ско име, а я самъ само то једно пытанѣ положио:
треба ли да се Иллырима называло, изъ овѣ
узрока: а) што нико кодъ наасъ не сумна да смо
Срблъи, даклемъ тако што ни пытати се че мо-
же т. е. кодъ наасъ. б) Што намъ се Иллырско
име назеће, даклемъ тога ради таково пытанѣ одъ
само себе постає. в) Што кадъ докажемо,
да не треба, да се Иллырима называмо, само по
себи иде, да треба да се Србима именуемо.

4.) Ко неразуме народне пословице, томе
се оне тежко истолмачити могу. Мы смо реки-
ли: *реци попу попъ а бобу бобъ*, кое значи: каки
свакомъ свое име, а не прекршавай га по тво-
јој вольи. Даклемъ реци Срблъину Срблъинъ,
Немцу Немацъ и т. д. а не другчие. То є, мы-
слимъ, тако ясно, као Мойсеева купина, у којој
е огацъ живый горео.

После толикогъ преметаня и свађе о реч-
ма, једва се спусти мудрый испытатель, да каже
о ствари, што оће. Онъ даклемъ вели, да се
о свему, што бы доказало, да треба да се Иллы-
рима называло, одъ списателя, као: Бонфиня,
Бедековића, Блашковића, Катачића, Керчели-
ћа, Долчия, Апендица, и Швеара и остали
известити и поучити можемо. Нама истина, у
Свеучилишту до тога ніе было, имаћи друге
предмете предъ собомъ, но начудити се немо-
жемо, што г. испытачъ какве таке доказе, изъ
речены списателя не наведе, да наасъ увери и
убавести, да смо Иллыри. Мы смо у доказы
наши списателъ, колико смо могли старе додир-
нули, а новіе употребили и у њима ништа о
изворномъ и истинитомъ Славенству првобытны
Иллыра нисмо нашли. Но овима, требало бы да
покрывеный мудрый Г. страшно до живца заме-
ри, и пребаци, што ни су тели, или умели или
ни су могли, тако славне и темельните списате-
лъ вредно ученити и употребити у тако важ-
номъ испыту: о славенству Иллыра. Ако су и
ови предречени, и одъ наасъ употребљени једне и
исте изворе имали, чудити је се, што су размы-
шили се у суду свомъ. А чудновато бы было
и рећи, да ји ни су познавали и по вредности
употребили; а найчудноватије бы было, утврђа-

вати, да су ји по чој вольи, и атару судили.—
Списатель даклемъ одъ наасъ слѣдовани и ува-
жени, веле: да стари Иллыри ни су были Славени,
а мы додаемо, да петреба да се Иллырима на-
зываемо. Но ипакъ кадъ намъ Г. поменутый са-
мо једно писмо или повелю одъ Теуте или Вар-
дила, ил' Генціја наведе, и нњиова имена про-
толмачи, па славенство нњиово тыме докаже,
обећавамо да ћемо сви листомъ, као Руси у
мору што су се сви на јданпутъ покрстили, по-
иллырити се.

К' свему пакъ томе, што је досадъ казано,
да Иллыри нису Славени, и к' свима списате-
љима, кое смо дојко употребили, доказываюћи
и доводећи, да Иллыри нису Славени, ево јоштъ
додаемо и речи једногъ Мађарскогъ патриота,
кои о Срблъима пишући, овако у преводу сло-
ви: „Изъ свега . . . . доказује се такоћеръ, да
се овай народъ (србески или рацкви) сасвимъ
неосновано Иллырима называ, (одъ Немаца и
други туђина) будући да су Иллырску државу
(у римскомъ смыслу) коя се одъ Истра, до да-
нашић Албаніе, дужомъ моря Јадранскогъ рас-
простириала, разни народи Славенски; као: Хр-
вати, Далмате, Босњаци, Срблъи и Бугари раз-
рушили до конца, тако, да јој је и име једва ос-
тало, што выше незна се ни то, каквый је на-
родъ и кои је негда Иллырскимъ језикомъ слу-
жјио се. Неможе се дакле никоимъ начиномъ рац-
кий (Србский) народъ, кои је ванстину славенскиј,
Иллырила именовати. Ако бы пакъ назывъ овай,
некоимъ начиномъ тели употребити, то бы пре-
пекако Хрватима и Далматама, кои иллырске
негда предъле обитавају, приличило. И по ло-
же слышланю, лорало в старо немачко попечи-
тельство (министерство) изъ врло важнији политич-
ни узорка овай народъ Иллырскимъ именовати.“
Ако ти узроци ни су други были, а оно су по
нашемъ маломъ мышљио ови: Римско-немачко
министерство, (а и римска богомольска столица
у Риму), ніе марило за славенске народности, но
за земљу, кое је тело присвоiti и одржati; и
ползе, кое је тело изъ тога имати. Доказуюћи
дакле нама, и именујући наасъ Иллырима явља
нама, да треба, да му се са свимъ покоремо; па
да и обычав и обреде наше Славенске, њму по-
ћуди изменемо и пожертвујмо. Hic nodus. Ту је
чворъ.

Даљ мудруюћи вели Г. у Зори: Защто не-
показало мы споменике и т. даљ. Чудно за-
ктеvanъ. Даљ вели: да је Србска развалина Ср-
бица у Тессалији, но да ји ни су предци овы са-

дашњи Србала зыдали, но да су сасвимъ другачији били. Јоштъ чудніје утврђиванје. Конст. Порфијог. вели да су Србију сазыдали ови Србљи, па да су једномъ чашћу оделили се и амо дошли, где су садъ; а премудрый испытач ве- ли: да су јо другачији Србљи, а не као што су садашњи сазыдали. Садъ коме да верујемъ? Муд- рости и науци овогъ новогъ книжевника, или Порфијогениту, кои је текъ на триста година, по овомъ догађају живио. Та мы смо съ наше стране често казывали, да мы нити објемо нити желимо старый или као што вели испытатель стародавнији народъ быти; нити се у томъ што чести и славе налази, ако родъ мой одъ препо- топни Иллыра доведемъ. Мы смо новији на- родъ, какви найвыше у Европи има. Нама је довольна тежна наша и неволя наша и старын- ска и садашња. Самозови пакъ Иллыри нека, ако јимъ је мило, Навуходоносорову славу, и Тројанској Ектора себи придрже, нико имъ на путу не стои. Еръ по правди и правици: *Што с пничје, ложе быти свачје**). За Плинјеве и Птоломеове Србе мы смо само спомениули, и то то- лико, колико смо знали да се имена ради на- вести требају: што се кодъ ты списателя стари- екы то име Србско пре одъ Славенскогъ нала- зи, не уображенји ни найманј, да су тиј Ср- би Птоломеови и Плинјеви праоци наши. За- што то? еръ намъ одъ ты Срба нико незна выше ништа казати, и то је доста.

(Конацъ слѣдње.)

РУПА НА РУКАВУ.

(Продуженіе.)

Свештеникъ и община.

Човекъ се навикуе и на најружије, зашто се дакле небы навикао на најљипше? — Ал' Благое ће се могао на Босильку и после неко- лико недеља навикути, еръ, доста за чудо, чи једногъ дана ће была, као на другиј, него се чинила као да се свакиј данъ обновљава. Са свима укућанима био је у любави и прјателству; сви су били такође съ њимъ. Но съ Босиль- комъ ће се много никако опрјателити. Премда је била живостна, слободна, озбиљна врло ред- ко, опетъ му је била странна као прво вече. Радо се съ њоме забављао; она баште пуша ду-

ха и природе, безъ правотражења, безъ китета. Но кадъ бы она съ њимъ говорила, чинило му се, као да између њи обое неизмѣрный прос- торъ лежи. Са свакимъ је она посла имала, спро- ћу свакогъ владала се једнако прјателски, одъ свакогъ баште та млада ружица любљиња — но съ њимъ имаћаше найманј посла, па опетъ нити је и његово присуство избѣгавала, нити је по- казивала желю, да му ближе приступи.

„Ово ти је скучанъ животъ,“ мысляше Бла- гое у себи: „како срећа, да је Староково чакъ иза Камчатке лежало, те тако не бы никада у њега дошао.“ Но да Босилька у Староково ће дошла, то ће желјо и Богъ зна шта бы дао, са- мо да не отиде.

Макаръ како да се тужио на дуго време, опетъ му је брзо пролазило. Добра, принадле- жећа овоме селу, буду сва измѣрена; Благое да- де сазидати нову школу и једногъ учитеља доз- вати. Радо бы Благое и свештенника реформирао, но ту му ће за рукомъ изишло, премда се изъ почетка много на њега о моралномъ побол- шању селяка уздао. Ал' овай Божји човекъ од- прављаše свою дужност право и хрјаво. Онъ је се ће толико бринуо за душе свои селяка, ко- лико за њијову славину, яја, кокоши, десетке и т. д. — Кадъ бы г. управитељ о поболшашу школскогъ настављаја, о сировости обитателя и њијовомъ незнанию говорио, свагда му је давао за право, подкрѣпљајући његово миљније мло- гимъ примѣрима изъ искуства. Но слѣдуюће неделје почве хулати противъ безбожнији ерети- ка, Арјанови послѣдоватељи, кои иду на про- пасть закона и вѣре съ њијовимъ реформама. Мрзјо је на безбожну просвѣту, коя је папу три круне лишила, прорицајући ту исту судбину шункама и славинама у његовомъ димњаку; радъ је био, да је незлобивъ као голубъ, но опетъ мударъ као змија.

Староковци баху у мложимъ стварма њијовомъ свештенику подобни. Њијовъ законъ са- стојао се више у страху одъ ђавола, него у люб- ави къ Богу; еръ су они давно на строге гос- подаре навикути били и кадъ бы јимъ се тко благъ показао, то бы га они изсмѣјвали.

Кућевне и польске послове извршивали су као и њијови стари, кои, говорили бы они, пи- су на посъ падали. Сиротина је по свима кућа- ма владала. Живили су у гаду и яду са мрша- вимъ кравама и издрпаномъ дѣцомъ, ранили су се крумпиромъ и пили су бунарску воду. Пре-

*¹) Res nullius cedit primo occupanti.

на страньмиа были су неучтиви и преварльви, према свештенику притворни, према обытателю господарскогъ двора у праху пузећи, међу собомъ омразни, завидльви, опадльви, горди и сурови: — то быаше ињиво живота искуство.

Rupa na рукаву.

Благое увиди брзо, шта му вала съ тимъ людма почети. Почемъ є едну десетину збогъ неке кривице уапсio, едну десетину излупао, држали су га таки за паметна мужа.

Кадъ су люди увидили, да є онъ паметанъ, было му є лако, свако добро започети. Хтѣо є пайпре и пайпре да ји на поредакъ и благоставъ навикне, ћръ су скоро сви у издрпанимъ хальинама као просаци ходали. Тада помисли Благое на воепитанъ, кое му є ињеговъ добротворъ дао, и на оногъ старогъ господина у фионъ одѣљу.

Осими једне шивалъ, ніје умела никаква жена у селу вѣшто игломъ радити. А што матере нису знале, то и ћерке нису научиле. Чимъ є нова хальина пайманю рупу на рукаву добыла, то є безъ по муке већа посталла, и тако є свака хальина пре времена стара и подерана изгледала. Не закриљна руна на рукаву је была є узорокъ нечистоће у домаћемъ животу; нечистоћа имала є своя обична слѣдства — болести свакојке. — У издрпанимъ хальинама не сматра се толико неучтивость, низко поведеніе, сурове погрѣшке. Рупа є на рукаву узорокъ толики и толики гадни рѣчји и дѣла, и води у грѣхе, кое ніје био свештеникъ кадар његовимъ словомъ изъ села прогнати. Као што женскиј полъ у већимъ класама сурову наравь людску умекшава и облагорођава, тако исто мора и у селу женскиј полъ дѣйствовати на облагорођењи нарави мужкогъ пола.

Тако є мыслю Благое. Љеговъ є дакле првый посао био, установити школу за одрасле дѣвойке. Но изъ зависти ніје хтѣла шиваля пристати, да дѣвойке учи, премда є г. свештеникъ ову мысао Благослу у звѣзде ковао. Прве недѣљ слушали су селяци опеть једно изредно слово противъ еретика и Аријана, кои безбоожне школе заводе.

(Даљ слѣдује.)

СЛОВО,

кое в г. М. Јоанновић говорио у Кјеву.*)

Высокопреосвященійший Владыко, Милостивѣйший Отецъ и Архиастыръ!

Когда слава о святости жизни и возвышенности учения Святаго Василія Великаго пронеслась въ отдаленныхъ городахъ, и проникла даже въ пустыни; тогда преподобный Ефремъ Сирининъ предпринялъ далекое путешествие въ Кесарію, что бы увидѣть и услышать того дивнаго Святителя, которого Богъ въ видѣніи явилъ ему, во образѣ столпа огненаго. Благое было желаніе преподобнаго, не тщетнымъ остался и трудъ его. Видя, что огненный языкъ глаголеть устами Святаго Василія, — но не разумѣя рѣчей его, онъ по молитвѣ Святителя Божія, уразумѣль Греческую бесѣду, ему до толѣ не извѣстную, и будучи посвященъ отъ Него во Пресвитера, отправился въ свою пустыню, прославляя Бога, уясняющаго языкъ чуживыхъ.

Не суетно и то намѣреніе, съ которымъ мы притекли во училища Греко-Россійской церкви. Если бы мы искали свѣтскаго просвѣщенія, то нашли бы его и въ странахъ Запада, близайшихъ къ намъ, но слава о благочестіи и истинномъ Православномъ просвѣщеніи Россійскихъ Архиастырей, побудила нашесть Архиастыра и Правительство наше послать насъ въ сюю страну просвѣщенаго Православія, для духовнаго образованія, а Промыслъ Божій устроилъ ко благу нашему такъ, что намъ достался счастливый удѣль, положить начало сего образованія подъ покровительствомъ Благочестиваго и Просвѣщенійша Архиастыря. Сознаемся, впрочемъ что насъ устрашало въ началѣ невѣдѣніе Россійскаго языка, на которомъ здѣсь преподаются все учение, и мы, по дѣтской неопытности, жалѣли, что не можемъ узнать онаго, такъ же скорро и легко, какъ уразумѣль Преподобный Ефремъ Греческую бесѣду; подивный Богъ въ различныя времена, различнымъ образомъ помогаетъ уповающимъ на Него, и если мы теперь, какъ показало сие испытаніе, менѣе нежели въ годъ, не только уразумѣли рѣчь Русскую, но и самыи можемъ на ней объясняться; то сие приписываемъ, не только труду своему, сколько благодѣющей помощи Божіей, явленной намъ по Твоимъ молитвамъ, Милостивѣйший Отецъ нашъ и Архиастыръ!

Благослови же, Высокопреосвященійший Владыко, начатое нами при помощи Божіей образованіе продолжать въ семъ Свѣтилищѣ наукъ, подъ Твоимъ отеческимъ покровомъ, да, покрѣпляемые силою твоего Архиастырскаго благословенія, познаемъ тайны царствія Божія, и сдѣлавшиесъ достойными принять чинъ пастырскаго служенія, во вѣстимъ онимъ единокровному намъ народу, на пользу душъ нашихъ и прославленіе имени Божіяго.

*) В. данашній број новина.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатни у Београду.

